

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 573/2024-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **DEVELOPE GROUP a. s.**, Nobelova 34, Bratislava, IČO 44 174 764, zastúpenej Advokáti Heinrich s.r.o., Lombardiniho 22/B, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/284/2019 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/284/2019 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Správnenému súdu v Bratislave **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/284/2019 konať bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **1 500 eur**, ktoré jej **j e** Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Sťažovateľke **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **856,75 eur**, ktorú **j e** Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 26. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeného v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal správne mu súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je žalobkyňou v napadnutom konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky zo 7. októbra 2019, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie Daňového úradu Bratislava zo 17. júna 2019 o vyrubení úroku z omeškania v sume 14 949,60 eur za nezaplatenie dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) za zdaňovacie obdobie júl 2014. Správnu žalobu sťažovateľka podala 20. decembra 2019 na Krajskom súde v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“). Žalovaný sa podľa tvrdení sťažovateľky vyjadril k žalobe podaním z 13. marca 2020. Sťažovateľka zaujala stanovisko k tomuto vyjadreniu podaním z 20. apríla 2020. Konajúci súd uznesením zo 14. apríla 2020 návrh sťažovateľky na priznanie odkladného účinku jej žalobe zamietol. Následne krajský súd aj správny súd, na ktorý vec prešla z dôvodu reorganizácie súdnictva, boli vo veci úplne nečinné a nevykonali žiaden procesný úkon. V napadnutom konaní sa neuskutočnilo žiadne pojednávanie a konanie trvá už 4 roky a 10 mesiacov. Sťažovateľka je presvedčená, že v konaní došlo k zbytočným prietahom, pretože o merite sa dosiaľ nekoná a vec nie je rozhodnutá. Sťažovateľka podala aj sťažnosť na prietahy adresovanú predsedovi súdu 27. septembra 2024, na ktorú ešte odpoveď nedostala.

3. K ústavnoprávnym aspektom veci sťažovateľka uviedla, že konanie z hľadiska jeho predmetu nemožno hodnotiť ako zložitú vec. Sťažovateľka nespôsobilá žiadne prietahy, naopak, dovoľáva sa riadneho konania a rozhodnutia vo veci. K porušeniu jej práv došlo výlučne postupom vo veci konajúcich súdov z dôvodu ich dlhodobej nečinnosti. Okolnosti vytvorenia nového druhu súdov a kompetenčných zmien súdu nemôžu ísť na úkor účastníka konania a jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

4. Sťažovateľka pociťuje právnu neistotu vo veci, ktorá sa týka jej majetkových práv (uloženie sankcie), už neprimerane dlhú dobu. Žalovaný pohľadávku z vyrubeneho rozhodnutia, ktoré je predmetom preskúmania zákonnosti, proti žalobcovi vymáha. Sťažovateľka uviedla, že žalovaný podal proti nej návrh na vyhlásenie konkurzu (konanie vedené na Mestskom súde Bratislava III pod sp. zn. 8K/20/2019). Vzhľadom na celkovú dobu konania, ktoré má smerovať k definitívnemu doriešeniu vzájomných finančných vzťahov, úplnú nečinnosť súdu, ako aj správanie sťažovateľky, ktorá k prietahom v konaní svojím správaním nijako neprispela, považuje sťažovateľka sumu 5 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie za nemajetkovú ujmu, ktorá jej vznikla v dôsledku prietáhov v súdnom konaní s poukazom na pocit trvalej neistoty a pochybností týkajúcich sa uplatniteľnosti práv.

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 573/2024-12 z 19. novembra 2024 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Predsedníčka správneho súdu listom č. k. 1SprV/390/2024-11 z 3. decembra 2024 popísala priebeh konania a k obsahu sťažnosti v podstatnom uviedla, že v súvislosti s prechodom agendy po reforme Správny súd v Bratislave prebral veci od správnych kolégií Krajských súdov v Nitre, Trnave a Bratislave v celkovom počte 5766 vecí. Konajúci senát 6S dostal 795 nevybavených vecí.

Z celkového počtu 44 miest sudcov Správneho súdu v Bratislave je aktívnych 33 sudcov. Predĺženie konania bolo spôsobené touto výraznou personálnou poddimenzovanosťou. Predsedníčka tiež zdôraznila, že termín nariadený na 19. november 2024 bol odročený z dôvodov na strane sťažovateľky a nový termín je nariadený na 14. január 2025.

7. Z predloženého spisového materiálu vyplýva tento priebeh napadnutého konania:

- Sťažovateľka podala 27. decembra 2019 na Krajskom súde v Bratislave správnu žalobu o preskúmanie rozhodnutia finančného riaditeľstva vo veci vyrubenia úroku z omeškania so zaplatením DPH.

- Krajský súd vyzval 5. marca 2020 sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku a žalovanému zaslal žalobu na vyjadrenie a predloženie spisu.

- Žalovaný predložil spis s vyjadrením 13. marca 2020.

- Krajský súd zaslal vyjadrenie žalovaného sťažovateľke 23. marca 2020.

- Sťažovateľka zložila súdny poplatok 26. marca 2020.

- Krajský súd uznesením zo 14. apríla 2020 zamietol návrh sťažovateľky na priznanie odkladného účinku správnej žalobe.

- Sťažovateľka podala vyjadrenie k vyjadreniu žalovaného 20. apríla 2020.

- Spis bol predložený správne súdu z dôvodu reformy 1. júna 2023 a 6. júna 2023 pridelený do senátu 6S.

- Správny súd 7. augusta 2023 zaslal vyjadrenie sťažovateľky z 20. apríla 2020 žalovanému na zaujatie stanoviska.

- Správny súd 30. septembra 2024 predvolal účastníkov na pojednávanie určené na 19. november 2024. Z tohto pojednávania sa ospravedlnil zástupca žalovaného 30. októbra 2024 a súhlasil s pojednávaním v jeho neprítomnosti. Sťažovateľka sa ospravedlnila podaním z 18. novembra 2024 z dôvodu neodkladného lekárskeho vyšetrenia jej štatutára a žiadala o odročenie, pretože chcela byť prítomná na pojednávaní (bez preukázania tvrdeného dôvodu, pozn.). Osobitným podaním z 18. novembra 2024 sa z pojednávania ospravedlnil právny zástupca sťažovateľky s poukazom na chorobu maloletej dcéry (preukázaná fotografia zo systému dochádzky študenta, pozn.).

- Pojednávanie 19. novembra 2024 bolo odročené z dôvodov na strane sťažovateľky. Správny súd 20. novembra 2024 vyzval sťažovateľku, aby preukázala tvrdený dôvod neúčasti na pojednávaní v lehote 3 dní a určil nový termín pojednávania na 14. január 2025.

- Sťažovateľka 21. novembra 2024 predložila totožné podanie z 18. novembra 2024 bez preukázania návštevy lekára.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom konajúcich všeobecných súdov v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

13. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu v daňových veciach tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti správnych súdov. Aj vzhľadom na početnú a ustálenú judikatúru nemožno prejednávanej vec považovať za právne náročnú vec. Z hľadiska významu predmetu konania pre sťažovateľku ústavný súd nezistil mimoriadny význam, ktorý by odôvodňoval zvlášť prioritný prístup súdu.

14. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v napadnutom konaní zistil, že sťažovateľka čiastočne prispela svojím správaním k predĺženiu konania, keďže spôsobila nevyhnutnosť odročenia pojednávania určeného na 19. november 2024. Aj keď svoju neprítomnosť oznámila súdu deň pred uskutočnením pojednávania a uviedla ospravedlniteľný dôvod – prítomnosť štatutára na neodkladnom vyšetrení, tento dôvod ničím nepreukázala, a to ani v súdom dodatočne určenej lehote. Uvedený dôvod tak ostal len v rovine tvrdení sťažovateľky. Zmarenie pojednávania bez preukázania relevantného dôvodu vyhodnotil ústavný súd na ťarchu sťažovateľky a túto skutočnosť zohľadnil pri určení výšky primeraného zadost'učinenia.

15. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecných súdov v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy

v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

16. Z popísaného priebehu napadnutého konania vedeného v časti krajským súdom vyplýva, že v počiatočnom štádiu konania (od podania žaloby do 20. apríla 2020) krajský súd postupoval plynule a zabezpečil úkony smerujúce k príprave pojednávania. Od apríla 2020 do predloženia veci novovytvorenému správneému súdu (1. júna 2023) bol krajský súd vo veci úplne nečinný v rozsahu viac ako 3 rokov, keď 7. augusta 2023 vykonal procesný úkon (zaslal vyjadrenie sťažovateľky žalovanému). Toto obdobie nečinnosti predstavuje ústavne neakceptovateľný stav. Po prechode agendy bol následne aj správny súd nečinný po dobu viac ako roka, kým nariadil v septembri 2024 pojednávanie na november 2024. Napadnuté konanie je poznačené významným obdobím nečinnosti krajského súdu a aj správneho súdu, čo nie je zlučiteľné s obsahom základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

17. Ústavný súd poukazuje aj na rozhodovacu prax a judikatúru ESĽP v obdobných veciach, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66).

18. Celková dĺžka napadnutého konania na jednom stupni sústavy všeobecných súdov predstavuje takmer 5 rokov, čo prekračuje všeobecne akceptovateľnú a primeranú dĺžku konania, preto ústavný súd konštatuje aj porušenie práva sťažovateľky na rozhodnutie veci v primeranej lehote.

19. Správny súd ospravedlňuje dĺžku konania preťaženosťou súdu a jeho personálnou nedostatočnosťou. Je evidentné, že v tomto prípade ide o systémový problém súvisiaci s prechodom agendy v dôsledku reformy. Ústavnému súdu však neostáva iné, ako zotrvať na svojej rozhodovacej činnosti, podľa ktorej takéto okolnosti nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy.

20. Ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom a dĺžka konania nie je primeraná. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom správneho súdu (ako právneho nástupcu krajského súdu, pozn.) v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

21. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

22. Keďže napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovel návrhu na vyslovenie príkazu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.

Primerané finančné zadosťučinenie

23. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä nečinnosť krajského súdu, ale aj príspevok sťažovateľky k predĺženiu konania, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku nálezu), a preto návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia v prevyšujúcej sume nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

IV.

Trovy konania

25. Úspešná sťažovateľka si uplatnila právo na náhradu trov konania.

26. Ústavný súd priznal sťažovateľke fakultatívnu náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2024 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma s DPH predstavuje 856,75 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

27. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

28. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. decembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu